

Öğretmen Adaylarının Sosyal Ağ Sitelerini Kullanma Durumlarına Göre Sosyal Anlatımcılık Beceri Düzeylerinin İncelenmesi

Dr. Öğr. Üyesi Nesrin Hark Söylemez^{1*}
Prof. Dr. Behçet Oral²

Geliş tarihi: 26.09.2019
Kabul tarihi: 06.11.2019

Atf bilgisi:
IBAD Sosyal Bilimler Dergisi
Sayı: 5 Sayfa: 343-358
Yıl: 2019 Dönem: Güz

This article was checked by *iThenticate*.

¹Dicle Üniversitesi, Türkiye,
nesrin_hark@hotmail.com
ORCID ID 0000-0002-6306-5595
²Dicle Üniversitesi, Türkiye,
oralbehcet@yahoo.com ,
ORCID ID 0000-0002-6885-1683

* Sorumlu Yazar

ÖZ

Bu çalışma öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerini kullanım durumlarına göre sosyal anlatımcılık beceri düzeylerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaca uygun olarak araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini 2012-2013 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında bir devlet üniversitesinde lisans programına devam eden 701 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışmada, sosyal ağ sitelerinin kullanımıyla ilgili veriler araştırmacı tarafından geliştirilen "Sosyal Ağ Siteleri Kullanım Ölçeği" ile elde edilmiş; sosyal beceri düzeyleri ise Riggio tarafından 1989 yılında geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması 2004 yılında Galip Yüksel tarafından yapılan "Sosyal Beceri Envanteri" ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın verileri, parametrik testlerin varsayımlarını yerine getirmediğinden, verilerin analizinde Mann-Whitney U testi ve Kruskal Wallis Varyans Analizi kullanılmıştır. Kruskal Wallis varyans analizi sonucunda anlamlı fark bulunduğu takdirde farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Bonferroni düzeltmeli Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre öğretmen adaylarının sosyal anlatımcılık beceri düzeyleri; sosyal ağlara üye olma durumlarına, sosyal ağ sitelerine üye oldukları süreye, aktif olarak kullandıkları sosyal ağ sayısına, sosyal ağ sitelerinde bir günde ortalama geçirdikleri süreye, sosyal ağ sitelerinde yer alan içeriklere yorum yazma durumlarına, sosyal ağ sitelerindeki yazışmalarında yüz simgelerini kullanma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ancak öğretmen adaylarının sosyal anlatımcılık beceri düzeyleri, sosyal ağları en fazla kullanma amaçlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Elde edilen sonuçlara dayalı olarak öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Ağ Siteleri, Sosyal Beceri, Sosyal Anlatımcılık Becerisi, Öğretmen Adayları

An Investigation of Candidate Teachers' Social Expressivity Skill Levels according to Their Use of Social Network Sites

Assist. Prof. Dr. Nesrin Hark Söylemez^{1*}
Prof. Dr. Behçet Oral²

First received: 26.09.2019

Accepted: 06.11.2019

Citation:

IBAD Journal of Social Sciences

Issue: 5 **Pages:** 343-358

Year: 2019 **Session:** Fall

This article was checked by *iThenticate*.

¹Dicle University, Turkey,
nesrin_hark@hotmail.com

ORCID ID 0000-0002-6306-5595

²Dicle University, Turkey,
oralbehcet@yahoo.com ,

ORCID ID 0000-0002-6885-1683

ABSTRACT

This study is intended to research candidate teachers' social expressivity skill levels according to their use of social network sites. Survey method is used based on this purpose. Sample of the study is composed of 701 candidate teachers studying at a state university, Faculty of Education in Spring semester of 2012 – 2013 academic year. The data on the usage of social networking sites is collected through the "Social Network Sites Usage Survey" developed by the researcher and the social skills levels were assessed through "Social Skills Inventory", developed by Riggio in 1989 and translated into Turkish by Galip Yüksel in 2004. As the data of the research doesn't meet the hypothesis of the parametric tests, Mann – Whitney U test and Kruskal Wallis Variance Analysis have been used for data analysis. In case of detection of a significant difference as a result of Kruskal Wallis variance analysis, Mann Whitney U test, adjusted by Bonferroni, was used in order to determine the groups between which difference is significant. According to the results of the study, Social expressivity skill levels of teacher candidates showed significant difference with respect to their membership of social network sites, the duration of their membership to social network sites, the average of daily time spent on social network sites, their making comments on contents in social network sites, their main purpose of using social network sites and their use of smileys in social network sites.. However, no significant difference detected among total social skill levels with respect to their main purpose of using social network sites. Suggestions were made based upon the obtained results.

Anahtar Kelimeler: Social Network Sites, Social Skills, Social Expressivity Skill, Teacher Candidates

* Corresponding Author

1. GİRİŞ

Günümüzde internet, yeni bir sosyal etkileşim ortamı sağlamakta, yeni toplumsal ilişki biçimlerinin gelişmesine aracılık etmekte, bireylerin sosyalleşme ve sosyal iletişime geçme şeklini değiştirmeye uğratmaktadır. İnternet, önceleri sadece kişisel iletişime imkân tanırken artık bireylerin sosyalleştiği ve sosyal paylaşımlarda bulunduğu bir alan haline gelmiştir. Bu değişimin en önemli nedenlerinden biri de geliştirilen ve yaygınlaşan sosyal ağ siteleridir (Göker, Demir ve Doğan, 2010, s. 184).

Sosyal ağlar, ortak bir amaç doğrultusunda insanların düşüncelerini paylaşmalarını ve birbirleriyle etkileşime girmelerini kolaylaştıran internet üzerinden bir topluluk oluşumunu işaret etmektedir (Preeti, 2009, s. 129). Sosyal ağ siteleri (Facebook, MySpace, Friendster vb.); kullanıcıların, kullanıcı adı ve fotoğraf gibi profil bilgileri göndermelerine, genel/özel çevrimiçi mesaj gönderimine veya çevrimiçi fotoğraf, video paylaşımı gibi yenilikçi yollar kullanarak diğer bireylerle iletişim kurmalarına izin veren üye tabanlı internet topluluklarıdır (Pempek, Yermolayeva ve Calvert, 2009, s. 227).

Bireylerin iletişim kurma ve sosyal çevre oluşturma alışkanlıklarının şekillenmesinde şüphesiz ki en önemli pay sosyal ağ sitelerindedir (Erkoç ve Erkoç, 2011). Sosyal ağlar, bireylerin birbirleri ile bağlantı kurmak amacıyla en çok tercih ettikleri iletişim ortamı olarak yaygınlaşmaktadır (Çetin, 2009). Her gün bilgisayarını açar açmaz profilini ve sosyal ağ sitelerindeki mesajlarını kontrol eden kişilerin sayısı on binler ile ifade edilmektedir (Acun, 2009, s. 365). Ülkemizde, TÜİK Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması (2016) sonuçlarına göre bilgisayar ve internet kullanım oranının en yüksek olduğu yaş grubu 16-24 yaş aralığındaki genç gruptur.

Sosyal ağ sitelerinin doğru kullanılması durumunda pek çok faydası bulunmaktadır. Bu siteler sayesinde bireylerin istedikleri an pek çok farklı konu hakkında değişik bilgilere ulaşabilme, eski arkadaşları tekrar bulabilme, yeni arkadaşlıklar edinme, gruplar kurma ve gruplara dâhil olma, oyun oynama, eğlenme, bir yeniliği ya da yeni bir fikri duyurma imkânları bulunmaktadır (Baysal, 2010, s. 133). Günümüz toplumunun hızlı yaşanan kopuk ilişkileri içerisinde sosyal paylaşım ağları yardımıyla insanlar bir sosyal ilişki kurma ya da mevcut olan ilişkilerini sürdürme şansına sahip olabilmektedirler. Sosyal paylaşım ağları bireyleri, toplumun gittiği yönde sosyal olarak tamamlayan bir bileşen olarak karşımıza çıkmaktadır (Özmen vd., 2011, s. 45-46). Doğru kullanılmaması halinde ise, sosyalleşmeyi artırmanın aksine sosyal hayattan uzaklaştırmaya ve verilen kişisel bilgiler nedeniyle güvenliğin tehlikeye atılmasına sebep olabilmektedir (Baysal, 2010, s. 133).

Teknolojik gelişmelerin hızı, insan yaşamını gerek kültürel gerekse sosyal yönden etkilemektedir. Bu gelişmelerle ortaya çıkan sosyal ağ siteleri; sosyal yönden bireyleri bir araya getirme, yeni arkadaşlar edinme ve ikili ya da çoklu ilişkiler kurma gibi olanaklarıyla yeni topluluklar yaratmaktadır. Bu toplulukların, normal yaşamdaki topluluklardan farklı özelliklere sahip olduğu, farklı kültürel ve sosyal ilişkiler kurulduğu ve bireylerin sosyal becerilerini değiştirdiği söylenebilir (Sarsar, 2008, s.26). Bu açıklamalardan yola çıkarak sosyal becerilerin yeni teknolojik yapılanmalardan ve bunların fazla kullanılmasından etkilendiği ifade edilebilir.

Combs ve Slaby (1977) (Akt: Deniz, 2002, s. 62) sosyal becerileri, başkalarıyla toplumsal olarak kabul edilebilir, kişisel olarak yararlı ve aynı zamanda öncelikle başkalarına yararlı olan sosyal bağlamda etkileşim kurma yeteneği şeklinde tanımlamışlardır. Dowrick (1986) (Akt: Seven ve Yoldaş, 2007, s. 3)'e göre sosyal beceriler, belli bir ortamda toplumsal olarak kabul görececek, hem kişinin kendisi hem de karşısındaki için yararlı olacak şekilde davranabilme becerisidir.

Riggio (1986) sosyal becerileri altı alt boyutta açıklamıştır. Riggio tarafından geliştirilen sosyal beceri envanteri, sosyal iletişim becerilerini duyuşsal ve sosyal olmak üzere iki seviyede ölçen altı alt ölçeği kapsar; “anlatıcılık”, “duyarlılık”, “kontrol” her bir seviye ile değerlendirilmektedir. Anlatıcılık bireylerin birbirlerine mesaj gönderme becerisini ifade etmektedir. Sosyal anlatıcılık (social expressivity) ise bireylerin birbirleriyle sosyal iletişim kurma ve iletişime katılma becerilerini ifade etmektedir. Bu beceri düzeyi yüksek olan bireyler başkalarıyla konuşmaya başlama becerileri sayesinde toplulukça sevilirler ve sempatik görünürler. Özellikle sosyal kontrol alt ölçeği puanı düşük olan bireyler, sosyal anlatımcı bireylerdir. Bu bireyler söylemek istediklerini içeriğe bağlı olmaksızın kendi başlarına konuşmayı kolaylıkla yönlendirebilirler. Diğer bir deyişle sosyal anlatımcı bireyler spontane

bir şekilde konuşmayı sürdürebilirler. Ayrıca sempatik, kayıtsız, atılgan ve gruba bağımlıdırlar (Akt: Yüksel, 2004).

İletişim kurmak, yeni arkadaşlar ve çevreler edinmek için kullanılan sosyal ağ sitelerinin kişilerin sosyal becerilerini olumlu ya da olumsuz olarak nasıl etkilediği hâlâ belirsizdir. Toplumun her kesiminde görev alan bireylerin sosyal becerilere sahip olması oldukça önemlidir. Ancak bazı meslek grupları için sosyal becerilere sahip olma ihtiyacı kaçınılmazdır. Bu meslek gruplarından biri ise öğretmenlik mesleğidir. Çünkü sınıfta öğretmen ile öğrenci arasındaki ilişkiler, öğrenmenin ve eğitimin temelini oluşturur ve öğrenmeyi olumlu yönde etkiler. Bu doğrultuda eğitim ve öğretimin kalitesini artırmak için öğretmenlerin olumlu iletişimde gerekli olan sosyal becerilere de sahip olması beklenmektedir. Bu nedenlerle yapılan araştırmada, öğretmen adaylarının, hayatımızda oldukça önemli bir yere ve gün geçtikçe artan kullanım oranlarına sahip olan sosyal ağ sitelerini kullanma durumlarına göre sosyal anlatımcılık beceri düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerini kullanma durumlarına göre sosyal anlatımcılık beceri düzeylerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Öğretmen adaylarının Sosyal Anlatımcılık Becerilerine ilişkin puanları arasında;

- Sosyal ağ sitelerine üye olma durumlarına,
- Sosyal ağ sitelerine üye oldukları süreye,
- Aktif olarak kullandıkları sosyal ağ sayısına,
- Sosyal ağ sitelerinde bir günde ortalama geçirdikleri süreye,
- Sosyal ağları en fazla kullanma amaçlarına,
- Sosyal ağ sitelerinde yer alan içeriklere yorum yazma durumlarına,
- Sosyal ağ sitelerindeki yazışmalarında yüz simgelerini kullanma durumlarına, göre istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeline, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına, veri toplama sürecine ve verilerin çözümlenmesine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerini kullanma durumlarına göre sosyal beceri düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada nedensel karşılaştırma deseni kullanılmıştır. Bu tür araştırmalarda, gruplar arasındaki farklılıkların nedenleri ve sonuçları katılımcılara ve koşullara herhangi bir müdahale yapılmaksızın belirlenir (Büyüköztürk vd., 2013). Nedensel karşılaştırma yöntemi kritik bir değişkende farklılık gösteren, ancak karşılaştırılabilir olan örneklemelerin karşılaştırılmasını içerir. Değişkenler arası neden sonuç ilişkisini araştıran bir yaklaşımdır. Kategorik gruplar arası ilişki bu yöntemle daha kolay yorumlanabilir (Borg ve Gall, 1989; Akt. Balcı, 2009).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini 2012-2013 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesine bağlı Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi ve Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümlerinde öğrenim görmekte olan 4. ve 5. sınıf, Türkçe Eğitimi, Yabancı Diller Eğitimi ve Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde öğrenim görmekte olan 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada çalışma evreninin tamamına ulaşılması hedeflendiğinden örneklem seçimine gidilmemiştir. Ancak veri toplama araçlarının uygulandığı gün derse gelmeyen öğrencilerin olması ve bir kısım veri toplama aracının geçersiz olmasından dolayı çalışma evrenini oluşturan toplam 996 öğretmen adayı içerisinde 701 öğretmen adayına ulaşılmış, bu durumda araştırmaya katılanların

çalışma evrenini örnekleme oranı %70,4 olarak hesaplanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının özellikleri aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	F	%
Kadın	374	53,4
Erkek	327	46,6
Toplam	701	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan 701 öğretmen adayının %53,4’ü (374 kişi) kadın, %46,6’sı (327) erkektir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Dağılımı

Bölüm	F	%
Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi	171	24,4
Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi	134	19,1
Yabancı Diller Eğitimi	133	19,0
Güzel Sanatlar Eğitimi	90	12,8
Türkçe Eğitimi Bölümü	173	24,7
Toplam	701	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan 701 öğretmen adayının %24,4’ü (171 kişi) Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanlar Eğitimine, %19,1’i (134 kişi) Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimine, %19’u (133 kişi) Yabancı Diller Eğitimine, %12,8’i (90 kişi) Güzel Sanatlar Eğitimine, %24,7’si (173 kişi) Türkçe Eğitimi Bölümüne devam etmektedir.

Avrupa Çevrimiçi Çocuklar Projesi III (EU Kids Online III) raporu verilerine göre; sosyal ağ üyeliği 13 yaş sınırı gerektirmektedir. Bu nedenle araştırmada sınıf içi etkinliklerde sosyal ağ sitelerini kullanmaları uygun olmayan ilköğretim bölümü öğretmen adaylarına yer verilmemiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Sosyal Ağ Siteleri Kullanım Ölçeği

Öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerini kullanım durumlarını belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan 11 soruluk bir ölçeği kullanılmıştır. Ölçeği ilk kısmında öğretmen adaylarının demografik özelliklerine (öğrenim görülen bölüm, sınıf, cinsiyet, yaş) sonraki kısımda ise sosyal ağ sitelerini kullanım durumlarına (aktif olarak kullanılan sosyal ağ sayısı, sosyal ağ sitelerini kullanma süreleri ve kullanma amaçları v.b.) yönelik sorular yer almaktadır.

Sosyal Ağ Siteleri Kullanım Anketinde yer alacak maddelerin belirlenmesi sürecinde hem alanyazında yer alan benzer ölçekler incelenmiş hem de uzman görüşlerine başvurulmuştur. Sosyal Ağ Siteleri Kullanım Ölçeği hazırlanırken alınan uzman görüşleri, ölçeğin kapsam geçerliliği için yeterli bulunmuştur.

3.3.2. Sosyal Beceri Envanteri

Araştırmada öğretmen adaylarının sosyal beceri düzeylerini ölçmede Sosyal Beceri Envanteri (SBE) kullanılmıştır. Sosyal Beceri Envanteri “Social Skills Inventory”, 1986 yılında Riggio tarafından geliştirilmiş ve 1989 yılında yeniden revize edilerek bugünkü şeklini almıştır. Envanterin Türkçe’ye

uyarlaması Yüksel (2004) tarafından yapılmıştır. Sosyal Beceri Envanteri 90 madde ve altı alt boyuttan oluşmaktadır ve her alt boyutta 15 madde bulunmaktadır. Bu alt boyutlar Tablo 3’de yer almaktadır:

Tablo 3. Sosyal Beceriye Oluşturan Boyutlar ve Boyutları Oluşturan Maddeler

Boyutlar	Maddeler
1-Duyuşsal Anlatımcılık	1., 7., 13., 19., 25., 31., 37., 43., 49., 55., 61., 67., 73., 79. ve 85.
2-Duyuşsal Duyarlılık	2., 8., 14., 20., 26., 32., 38., 44., 50., 56., 62., 68., 74., 80. ve 86.
3-Duyuşsal Kontrol	3., 9., 15., 21., 27., 33., 39., 45., 51., 57., 63., 69., 75., 81. ve 87.
4-Sosyal Anlatımcılık	4., 10., 16., 22., 28., 34., 40., 46., 52., 58., 64., 70., 76., 82. ve 88.
5-Sosyal Duyarlılık	5., 11., 17., 23., 29., 35., 41., 47., 53., 59., 65., 71., 77., 83. ve 89.
6-Sosyal Kontrol	6., 12., 18., 24., 30., 36., 42., 48., 54., 60., 66., 72., 78., 84. ve 90.

Envanterdeki maddelere beşli likert tipi bir cevaplama anahtarı hazırlanmıştır ve anahtarda en düşük puan 1, en yüksek puan ise 5’dir. Veri toplama aracındaki maddelerin cevap seçenekleri; “Hiç benim gibi değil” 1, “Biraz benim gibi” 2, “Benim gibi” 3, “Oldukça benim gibi” 4 ve “Tamamen benim gibi” 5 puan olarak hesaplanmaktadır. Envanterdeki bazı maddelerin puanları ise tersine çevrilerek hesaplanmaktadır (1., 3., 5., 9., 10., 15., 17., 18., 21., 24., 25., 30., 36., 37., 39., 41., 43., 48., 49., 54., 56., 60., 64., 66., 67., 69., 72., 73., 76., 81., 84. ve 85. sorular). Bir kişi envanterin bütününden toplam puan olarak en düşük 90, en yüksek ise 450 puan alabilir. Alt ölçeklerden ise en az 15, en çok ise 75 puan alınabilmektedir.

Sosyal beceri envanterinin yurt dışında yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Riggio (1986, 1989) tarafından gerçekleştirilmiştir. Testin güvenilirliği testin tekrarı ve iç tutarlılık yöntemleriyle ayrı ayrı hesaplanmıştır. İki hafta ara ile yapılan testin tekrarı yöntemi ile 40 adaya uygulama yapılmıştır. Ölçeğin orijinalinden elde edilen güvenilirlik katsayısı $r_x = .94$ olarak bulunmuştur. Alt ölçeklerden elde edilen güvenilirlik katsayıları ise $r_x = .81$ ile $r_x = .96$ arasında değişmektedir. Sosyal Beceri Envanteri üzerinde yapılan diğer bir güvenilirlik hesaplaması da Cronbach Alpha güvenilirlik yöntemidir. Bu yöntemle elde edilen alt ölçek puanı güvenilirlik katsayıları $r_x = .62$ ile $.87$ arasında bulunmuştur. Ortalama iç tutarlılık katsayısı ise erkekler için $.84$ kızlar için ise $.80$ olarak hesaplanmıştır (Yüksel, 2004, s. 31-32).

Sosyal Beceri Envanteri, Yüksel (1986) tarafından 53 üniversite öğrencisine dört hafta ara ile iki kez uygulanmış ve testin tekrarı yöntemi ile hesaplanan toplam puana ilişkin güvenilirlik katsayısı tüm ölçek için $r_x = .92$ bulunmuştur. Alt ölçeklerden elde edilen güvenilirlik katsayıları ise $r_x = .80$ ile $.89$ arasında değişmektedir. Sosyal Beceri Envanteri güvenilirliğini hesaplamak için bir başka yöntem olarak da iç tutarlılık hesaplanmıştır. Sosyal Beceri Envanteri 182 öğrenciye uygulanmış iç tutarlılık katsayısı (Cronbach alpha) $.85$ olarak hesaplanmıştır. Alt ölçeklerden elde edilen iç tutarlılık katsayıları $r_x = .56$ ile $.82$ arasında değişmektedir. Duyuşsal anlatımcılık için $.56$; Duyuşsal duyarlık için $.80$; Duyuşsal kontrol için $.75$; Sosyal anlatımcılık için $.82$; Sosyal duyarlık için $.72$; Sosyal kontrol için ise $.81$ şeklinde çıkmıştır (Yüksel, 2004, s. 39-40). Bu araştırma için ölçek üzerinde yapılan analizler sonucunda ise ölçeğin güvenilirliği $r_x = .838$ bulunmuştur.

Yüksel (2004), Sosyal Beceri Envanteri’nin geçerlik çalışmasını kapsam geçerliği ve benzer ölçekler geçerliği olmak üzere iki yöntem kullanarak yapmıştır. Sosyal Beceri Envanteri geçerlik çalışmalarında başvurulan ilk yöntem kapsam geçerliğidir. Alanda uzman olan kişiler Sosyal Beceri Envanterini incelemişler ve ölçeğin sosyal becerileri ölçebilecek nitelikte olduğunu belirtmişlerdir. Geçerlik çalışmalarında başvurulan ikinci yöntem ise benzer ölçekler geçerliğidir. Sosyal Beceri Envanteri’nin benzer ölçekler geçerliğini belirlemek için Synder tarafından geliştirilip Bacanlı tarafından 1990 yılında Türkçeye uyarlanan Kendini Ayarlama Ölçeği ölçüt olarak kullanılmıştır. İngilizce ve Tarih bölümü ikinci sınıf öğrencilerine Sosyal Beceri Envanteri ve Kendini Ayarlama Ölçeği birlikte uygulanmıştır. Her iki ölçekten elde edilen puanlar arasında $.63$ ($n=37$) korelasyon bulunmuştur (Yüksel, 2004, s. 41).

Bu bulgular ışığında Sosyal Beceri Envanteri'nin güvenilirliği ve geçerliği araştırmada kullanılabilecek düzeyde olduğu kanısına varılmıştır.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmaya ilişkin veriler 2012-2013 bahar yarıyılında ders saatleri içinde derse giren öğretim elemanlarının yardımı ile araştırmacının kendisi tarafından toplanmıştır.

Verileri toplamak amacıyla belirlenen araştırma grubundaki sınıflara ölçeklerin uygulanacağı saatler belirlenmiştir. Kararlaştırılan saatlerde “Sosyal Ağ Siteleri Kullanım Anketi” ve “Sosyal Beceri Envanteri” birlikte uygulanmıştır. Öğretmen adaylarının kişisel bilgilerini elde etmek için ayrıca bir bilgi formu kullanılmamış, gerekli bilgiler ölçekler üzerinde belirtilen sorularla toplanmıştır. Uygulamadan önce veri toplama araçları ile ilgili yönergeler okunmuş ve uygulamayla ilgili bilgi verilmiştir. Veri toplama araçlarında herhangi bir karışıklığa neden olmamak için her iki veri toplama aracı birbirine eklenmiş olarak verilmiştir. Veri toplama araçları, uygulamanın yapıldığı gün sınıfta bulunan öğrenciler tarafından cevaplanmış, anketler uygulanırken öğrencilere gerekli süre tanınarak okumadan cevap vermeleri engellenmeye çalışılmıştır. Uygulamada herhangi bir sorunla karşılaşmamıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada elde edilen veriler kişisel bilgiler, sosyal ağ sitelerini kullanım durumlarını ve sosyal anlatıcılık beceri düzeylerini belirten veriler olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının uygulanması tamamlandıktan sonra cevap kâğıtları kontrol edilmiş ve eksik bilgi verenler değerlendirme dışı bırakılmıştır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamına kodlanarak girilmiş ve istatistiksel işlemler yapılması için hazır hale getirilmiştir. Bilgilerin analizi Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis Varyans Analizi testleri uygulanarak ve SPSS paket programı yardımıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın alt problemlerinin analizi için uygun istatistiksel yöntemleri belirlemek amacıyla normal dağılıma uygunluk analizi yapılmıştır. Lilliefors Significance Correction yapılarak elde edilen Test of Normality sonuçları Tablo 4’ de gösterilmiştir.

Tablo 4. Normal Dağılıma Uygunluk Analizi Sonuçları

	N	X	s.s	P
Sosyal Anlatıcılık	701	45,22	9,93	,000

Yapılan analiz sonucunda öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık becerilerine ilişkin puanlarının Test of Normality sonuçlarına göre, (p) anlamlılık değeri sosyal anlatıcılık alt boyutu için $p=,000$ 'dir. Bu değer 0,05 anlamlılık seviyesinden küçüktür. Bu nedenle öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık beceri puanlarının normal dağılıma sahip olmadığı söylenebilir.

Veriler normal dağılım göstermediğinden parametrik testin varsayımlarını yerine getirmemektedir. Dolayısıyla verilerin analizinde Non-parametrik testlerden Mann Whitney U ve Kruskal-Wallis varyans analizi kullanılmıştır. Verilerin analizinde anlamlılık değeri $p<,05$ olarak alınmıştır.

Kruskal Wallis varyans analizi sonucunda anlamlı bir fark bulunduğu takdirde farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Bonferroni düzeltilmiş Mann Whitney U testi ile ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Mann Whitney U testi ile ikili karşılaştırmalar yapılırken, ölçme işlemine karışabilecek I. tip hatanın önlenmesi için Bonferroni düzeltilmesi uygulanmıştır. Aksi takdirde karşılaştırılan gruplar arasında gerçekte anlamlı bir fark bulunmadığı halde anlamlı bir fark olduğu yanlışına düşülebilir. Bonferroni düzeltilmesine göre, Mann Whitney U testi sonucunda elde edilen anlamlılık değeri (p), 0.05 düzeyinde test edilmemektedir. Karşılaştırmalarda 0.05 değerinin yerine, 0.05'in karıştıırılacak ikili grupların sayısına bölünmesiyle elde edilen değer anlamlı farklılığın göstergesi olarak kabul edilmektedir (Field, 2009, s. 565).

Verilerin analiz edilmesinden sonra ortaya çıkan sonuçlar, araştırmanın alt problemlerine cevap olabilecek bir düzen içinde bulgular bölümünde sunulmuştur.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerini kullanma durumlarına göre sosyal anlatıcılık beceri düzeyleri incelenmiş ve analizler sonucu elde edilen bulgular tablolaştırılarak sunulmuştur.

4.1.Sosyal Anlatıcılık Boyutuna İlişkin Puanların “Sosyal Ağ Sitelerine Üye Olma Durumuna” Göre İncelenmesi

Bu alt amaca ilişkin veriler Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. Sosyal Anlatıcılık Boyutuna İlişkin Puanların “Sosyal Ağ Sitelerine Üye Olma Durumuna” Göre İncelenmesine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	P
Evet	619	364.82	225821.00	16827.00	-4.965	.000
Hayır	82	246.71	20230.00			

Tablo 5 incelendiğinde sosyal ağ sitelerine üye olan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık alt boyutuna ilişkin puanlarının sıra değerlerinin ortalamasının 364.82, sosyal ağ sitelerine üye olmayan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık alt boyutuna ilişkin puanlarının sıra değerlerinin ortalamasının 246.71 olduğu görülmektedir. Mann Whitney U testi sonuçlarına göre; $p=0.000<0.05$ olduğundan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık puanları, sosyal ağlara üye olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Sosyal ağ sitelerine üye olan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık alt boyutuna ilişkin puanlarının sıra ortalaması, sosyal ağ sitelerine üye olmayan öğretmen adaylarının puanlarının sıra ortalamasından anlamlı olarak daha yüksektir. Bu bulgulara göre sosyal ağlara üyelik durumunun öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık becerileri üzerinde etkili bir değişken olduğu söylenebilir.

4.2.Sosyal Anlatıcılık Boyutuna İlişkin Puanların “Sosyal Ağ Sitelerine Üye Olunan Süreye” Göre İncelenmesi

Bu alt amaca ilişkin veriler için Kruskal-Wallis varyans analizi kullanılmıştır. Kruskal Wallis varyans analizi sonucuna göre gruplar arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir (Tablo 6). Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Bonferroni düzeltilmiş Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Gruplar arasında gözlenen bu anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Mann Whitney U testi ile yapılan ikili karşılaştırmalarda karşılaştırılacak grupların sayısı 6 (1-2, 1-3, 1-4, 2-3, 2-4, 3-4) olduğundan, 0.05 değeri 6’ya bölünmüştür. Buna göre öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerine üye oldukları süreye göre ikili karşılaştırmalar yapılırken anlamlılık, 0.083 düzeyinde test edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Sosyal Anlatıcılık Boyutuna İlişkin Puanların “Sosyal Ağ Sitelerine Üye Olunan Süreye” Göre İncelenmesine İlişkin Kruskal-Wallis Varyans Analizi ve Mann Whitney U Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Anlamlı Farkın Olduğu Gruplar
1-2 yıl	79	274.03	3	15.603	.001	1-2 yıl ile 4 yıldan fazla - (.004) 3-4 yıl ile 4 yıldan fazla - (.006)
2-3 yıl	90	278.77				
3-4 yıl	129	286.33				
4 yıldan fazla	321	337.12				

Tablo 6 incelendiğinde sosyal ağ sitelerine üye oldukları süreye göre öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık alt boyutuna ilişkin puanlarının sıra değerlerinin ortalaması şöyledir: Sosyal ağ sitelerine üyelik süresi “1-2 yıl” olanların sıra değerlerinin ortalaması 274.03, “2-3 yıl” olanların sıra değerlerinin ortalaması 278,77, “3-4 yıl” olanların sıra değerlerinin ortalaması 286.33 ve “4 yıldan fazla” olanların sıra değerlerinin ortalaması ise 337.12’dir.

Kruskal-Wallis varyans analizi sonuçlarına göre, $p=0.001<0.05$ olduğundan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık puanları, sosyal ağ sitelerine üye oldukları süreye göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Bonferroni düzeltilmeli Mann Whitney U testi sonuçlarına göre ise; sosyal ağ sitelerine üye oldukları süre “4 yıldan fazla” olan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık boyutuna ilişkin puanlarının sıra ortalaması, sosyal ağ sitelerine üye oldukları süre “1-2 yıl” ve “3-4 yıl” olan öğretmen adaylarının puanlarının sıra ortalamasından anlamlı olarak daha yüksektir. Bu bulgulara göre sosyal ağ sitelerine üye olma süresinin öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık becerileri üzerinde etkili bir değişken olduğu söylenebilir.

4.3.Sosyal Anlatıcılık Boyutuna İlişkin Puanların “Aktif Olarak Kullanılan Sosyal Ağ Sayısına” Göre İncelenmesi

Bu alt amaca ilişkin veriler için Kruskal-Wallis varyans analizi kullanılmıştır. Kruskal Wallis varyans analizi sonucuna göre gruplar arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir (Tablo 7). Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Bonferroni düzeltilmeli Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Gruplar arasında gözlenen bu anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi için Mann Whitney U testi ile yapılan ikili karşılaştırmalarda karşılaştırılacak grupların sayısı 3 (1-2, 1-3, 2-3) olduğundan, 0.05 değeri 3’e bölünmüştür. Buna göre öğretmen adaylarının aktif olarak kullandıkları sosyal ağ sayısına göre ikili karşılaştırmalar yapılırken anlamlılık, 0.016 düzeyinde test edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Sosyal Anlatıcılık Boyutuna İlişkin Puanların “Aktif Olarak Kullanılan Sosyal Ağ Sayısına” Göre İncelenmesine İlişkin Kruskal-Wallis Varyans Analizi ve Mann Whitney U Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Anlamlı Farkın Olduğu Gruplar
2’den az	334	289.85	2	15.145	.001	2’den az ile 2-4 arası - (.014)
2-4 arası	261	325.79				2’den az ile 4’den fazla - (.001)
4’den fazla	24	418.63				2-4 arası ile 4’den fazla - (.012)

Tablo 7 incelendiğinde aktif olarak kullandıkları sosyal ağ sayısına göre öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık alt boyutuna ilişkin puanlarının sıra değerlerinin ortalaması şöyledir: “2’den az” olanların sıra değerlerinin ortalaması 289.85, “2-4 arası” olanların sıra değerlerinin ortalaması 325.79 ve “4’den fazla” olanların sıra değerlerinin ortalaması ise 418.63’dür.

Kruskal-Wallis varyans analizi sonuçlarına göre, $p=0.001<0.05$ olduğundan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık puanları, aktif olarak kullandıkları sosyal ağ sayısına göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Bonferroni düzeltilmeli Mann Whitney U testi sonuçlarına göre ise; aktif olarak kullandıkları sosyal ağ sayısı “4 den fazla” olan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık boyutuna ilişkin puanlarının sıra ortalaması, aktif olarak kullandıkları sosyal ağ sayısı “2’ den az” ve “2-4 arası” olan öğretmen adaylarının puanlarının sıra ortalamasından anlamlı olarak daha yüksektir. Ayrıca aktif olarak kullandıkları sosyal ağ sayısı “2-4 arası” olan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık puanlarının sıra ortalaması, “2 den az” olan öğretmen adaylarının puanlarının sıra ortalamasından anlamlı olarak daha yüksektir. Bu bulgulara göre aktif olarak kullanılan sosyal ağ sayısının öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık puanları üzerinde etkili bir değişken olduğu ve aktif olarak kullanılan sosyal ağ sayısı arttıkça sosyal anlatıcılık becerilerinin arttığı söylenebilir.

4.4.Sosyal Anlatıcılık Boyutuna İlişkin Puanların “Sosyal Ağ Sitelerinde Bir Günde Ortalama Geçirilen Süreye” Göre İncelenmesi

Bu alt amaca ilişkin veriler için Kruskal-Wallis varyans analizi kullanılmıştır. Kruskal Wallis varyans analizi sonucuna göre gruplar arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir (Tablo 8). Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Bonferroni düzeltilmeli Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Gruplar arasında gözlenen bu anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi için Mann Whitney U testi ile yapılan ikili karşılaştırmalarda karşılaştırılacak grupların sayısı 3 (1-2, 1-3, 2-3) olduğundan, 0.05 değeri 3’e bölünmüştür. Buna göre öğretmen adaylarının sosyal

ağ sitelerinde bir günde ortalama geçirdikleri süreye göre ikili karşılaştırmalar yapılırken anlamlılık, 0.016 düzeyinde test edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Sosyal Anlatımcılık Boyutuna İlişkin Puanların “Sosyal Ağ Sitelerinde Bir Günde Ortalama Geçirilen Süreye” Göre İncelenmesine İlişkin Kruskal-Wallis Varyans Analizi ve Mann Whitney U Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Anlamlı Farkın Olduğu Gruplar
1 saatten az	300	286.99	2	11.267	.004	1 saatten az ile 1-2 saat - (.015) 1 saatten az ile 3 saatten fazla-(.004)
1-2 saat	237	324.16				
3 saatten fazla	82	353.26				

Tablo 8 incelendiğinde sosyal ağ sitelerinde bir günde ortalama geçirdikleri süreye göre öğretmen adaylarının sosyal anlatımcılık boyutuna ilişkin puanlarının sıra değerlerinin ortalaması şöyledir: “1 saatten az” zaman geçirenlerin sıra değerlerinin ortalaması 286.99 , “1-2 saat” zaman geçirenlerin sıra değerlerinin ortalaması 324.16 ve “3 saatten fazla” zaman geçirenlerin sıra değerlerinin ortalaması ise 353.26’dır.

Kruskal-Wallis varyans analizi sonuçlarına göre, $p=0.004<0.05$ olduğundan öğretmen adaylarının sosyal anlatımcılık puanları bir günde ortalama olarak sosyal ağlarda geçirdikleri süreye göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Bonferroni düzeltilmiş Mann Whitney U testi sonuçlarına göre ise sosyal ağ sitelerinde bir günde ortalama “1-2 saat” zaman geçiren öğretmen adaylarının sosyal anlatımcılık boyutuna ilişkin puanlarının sıra ortalaması, “1 saatten az” zaman geçiren öğretmen adaylarının puanlarının sıra ortalamasından anlamlı olarak daha yüksektir. Aynı zamanda sosyal ağ sitelerinde bir günde ortalama “3 saatten fazla” zaman geçiren öğretmen adaylarının sosyal anlatımcılık boyutuna ilişkin puanlarının sıra ortalaması da “1 saatten az” zaman geçiren öğretmen adaylarının puanlarının sıra ortalamasından anlamlı olarak daha yüksektir. Bu bulgulara göre sosyal ağ sitelerinde bir günde ortalama geçirilen sürenin öğretmen adaylarının sosyal anlatımcılık becerileri üzerinde etkili bir değişken olduğu söylenebilir.

4.5.Sosyal Anlatımcılık Boyutuna İlişkin Puanların “Sosyal Ağların En Fazla Kullanılma Amacına” Göre İncelenmesi

Bu alt amaca ilişkin veriler için Kruskal-Wallis varyans analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Sosyal Anlatımcılık Boyutuna İlişkin Puanların “Sosyal Ağların En Fazla Kullanılma Amacına” Göre İncelenmesine İlişkin Kruskal-Wallis Varyans Analizi Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Anlamlı Farkın Olduğu Gruplar
Sohbet etmek	89	312.88	5	5.610	.346	-
Paylaşımında bulunmak	83	343.42				
Ödev ve proje için araştırma yapmak	61	298.32				
Arkadaşlarının paylaşımlarını takip etmek	129	286.91				
Grup/topluluk güncellemelerini takip etmek	190	315.66				
Diğer	67	303.81				

Tablo 9 incelendiğinde sosyal ağları en fazla kullanma amaçlarına göre öğretmen adaylarının sosyal anlatımcılık boyutuna ilişkin puanlarının sıra değerlerinin ortalaması şöyledir: “sohbet etmek” için kullananların sıra değerlerinin ortalaması 312.88 , “paylaşımında bulunmak” için kullananların sıra değerlerinin ortalaması 343.42, “ödev ve proje için araştırma yapmak” için kullananların sıra değerlerinin ortalaması 298.32, “arkadaşlarının paylaşımlarını takip etmek” için kullananların sıra değerlerinin ortalaması 286.91 “grup/topluluk güncellemelerini takip etmek” için kullananların sıra değerlerinin ortalaması 315.66 ve “diğer” amaçlar için kullananların sıra değerlerinin ortalaması ise 303.81’dir.

Kruskal-Wallis varyans analizi sonuçlarına göre, $p=0.346>0.05$ olduğundan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık puanları, sosyal ağları en fazla kullanma amaçlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu bulgulara göre sosyal ağların en fazla kullanılma amacının öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık becerileri üzerinde etkili bir değişken olmadığı söylenebilir.

4.6. Sosyal Anlatıcılık Boyutuna İlişkin Puanların “Sosyal Ağ Sitelerinde Yer Alan İçeriklere Yorum Yazma Durumuna” Göre İncelenmesi

Bu alt amaca ilişkin veriler Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 10’ da sunulmuştur.

Tablo 10. Sosyal Anlatıcılık Boyutuna İlişkin Puanların “Sosyal Ağ Sitelerinde Yer Alan İçeriklere Yorum Yazma Durumuna” Göre İncelenmesine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	P
Evet	428	329.58	141058.50	32495.50	-4.079	.000
Hayır	191	266.13	50831.50			

Tablo 10 incelendiğinde sosyal ağ sitelerinde yer alan içeriklere yorum yazan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık alt boyutuna ilişkin puanlarının sıra değerlerinin ortalamasının 329.58, yorum yazmayan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık alt boyutuna ilişkin puanlarının sıra değerlerinin ortalamasının 266.13 olduğu görülmektedir. Mann Whitney U testi sonuçlarına göre; $p=0.000<0.05$ olduğundan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık puanları, sosyal ağ sitelerinde yer alan içeriklere yorum yazma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Sosyal ağ sitelerinde yer alan içeriklere yorum yazan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık boyutuna ilişkin puanlarının sıra ortalaması, yorum yazmayan öğretmen adaylarının puanlarının sıra ortalamasından anlamlı olarak daha yüksektir. Bu bulgulara göre sosyal ağ sitelerinde yer alan içeriklere yorum yazma durumunun öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık becerileri üzerinde etkili bir değişken olduğu söylenebilir.

4.7. Sosyal Anlatıcılık Boyutuna İlişkin Puanların “Sosyal Ağ Sitelerindeki Yazışmalarda Yüz Simgelerini Kullanma Durumuna” Göre İncelenmesi

Bu alt amaca ilişkin veriler Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 11’ de sunulmuştur.

Tablo 11. Sosyal Anlatıcılık Boyutuna İlişkin Puanların “Sosyal Ağ Sitelerindeki Yazışmalarda Yüz Simgelerini Kullanma Durumuna” Göre İncelenmesine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	P
Evet	531	319.00	169388.00	18586.00	-3.077	.002
Hayır	88	255.70	22502.00			

Tablo 11 incelendiğinde sosyal ağ sitelerindeki yazışmalarında yüz simgelerini kullanan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık alt boyutuna ilişkin puanlarının sıra değerlerinin ortalamasının 319.00, yüz simgelerini kullanmayan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık alt boyutuna ilişkin puanlarının sıra değerlerinin ortalamasının 255.70 olduğu görülmektedir. Mann Whitney U testi sonuçlarına göre; $p=0.002<0.05$ olduğundan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık puanları, sosyal ağ sitelerindeki yazışmalarında yüz simgelerini kullanma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Sosyal ağ sitelerindeki yazışmalarında yüz simgeleri kullanan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık boyutuna ilişkin puanlarının sıra ortalaması, yüz simgelerini kullanmayan öğretmen adaylarının puanlarının sıra ortalamasından anlamlı olarak daha yüksektir. Bu bulgulara göre sosyal ağ sitelerindeki yazışmalarda yüz simgeleri kullanma durumunun öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık becerileri üzerinde etkili bir değişken olduğu söylenebilir.

Sonuç

Öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık becerileri; sosyal ağlara üye olma durumlarına, sosyal ağ sitelerine üye olma sürelerine, aktif olarak kullandıkları sosyal ağ sayısına, sosyal ağ sitelerinde bir günde ortalama geçirdikleri süreye, sosyal ağ sitelerinde yer alan içeriklere yorum yazma durumlarına, sosyal ağ sitelerindeki yazışmalarında yüz simgelerini kullanma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Ancak sosyal ağları en fazla kullanma amaçlarına göre anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Sosyal anlatıcılıkla ilgili önemli bazı sonuçlar aşağıda yer almaktadır:

- Sosyal ağ sitelerine üye olan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık beceri düzeyleri, sosyal ağ sitelerine üye olmayan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık beceri düzeylerinden anlamlı olarak daha yüksektir.
- Sosyal ağ sitelerine üye oldukları süre “4 yıldan fazla” olan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık beceri düzeyleri, sosyal ağ sitelerine üye oldukları süre “1-2 yıl” ve “3-4 yıl” olan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık beceri düzeylerinden anlamlı olarak daha yüksektir.
- Aktif olarak kullandıkları sosyal ağ sayısı “4 den fazla” olan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık beceri düzeyleri, aktif olarak kullandıkları sosyal ağ sayısı “2” den az” ve ”2-4 arası” olan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık beceri düzeylerinden anlamlı olarak daha yüksektir. Ayrıca aktif olarak kullandıkları sosyal ağ sayısı “2-4 arası” olan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık beceri düzeyleri, “2 den az” olan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık beceri düzeylerinden anlamlı olarak daha yüksektir.
- Sosyal ağ sitelerinde bir günde ortalama “1-2 saat” ve “3 saatten fazla” zaman geçiren öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık beceri düzeyleri, “1 saatten az” zaman geçiren öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık beceri düzeylerinden anlamlı olarak daha yüksektir.
- Sosyal ağ sitelerinde yer alan içeriklere yorum yazan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık beceri düzeyleri, yorum yazmayan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık beceri düzeylerinden anlamlı olarak daha yüksektir.
- Sosyal ağ sitelerindeki yazışmalarında yüz simgeleri kullanan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık beceri düzeyleri, yüz simgelerini kullanmayan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık beceri düzeylerinden anlamlı olarak daha yüksektir.

Tartışma

Araştırmada öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerini kullanma durumlarına göre sosyal anlatıcılık beceri düzeyleri incelenmiştir. Araştırmanın amacı sosyal ağ sitelerini kullanma durumlarına göre sosyal anlatıcılık beceri düzeylerindeki değişimi belirlemektir.

Araştırmada öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerine üye olma durumlarına, sosyal ağ sitelerine üye oldukları süreye, aktif olarak kullandıkları sosyal ağ sayısına, sosyal ağ sitelerinde bir günde ortalama geçirdikleri süreye, sosyal ağları en fazla kullanma amaçlarına, sosyal ağ sitelerinde yer alan içeriklere yorum yazma durumlarına, sosyal ağ sitelerindeki yazışmalarında yüz simgelerini kullanma durumlarına göre sosyal becerilerinde değişiklik olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Sosyal beceri üzerine yapılan çalışmalarda yüz yüze ortamlarda bile sosyal becerinin nasıl ve ne tür davranışlardan oluştuğu, özelliklerinin veya şartlarının neler olduğu konusunda bir uzlaşma sağlanamamıştır (Bacanlı, 2008, s. 37). Bu nedenle sanal ortamlarda bu davranışların nasıl ifade edildiğini ve nelerden etkilendiğini belirleme konusunda temel bilgilerin oluşmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Sosyal ağ sitelerine üye olan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık becerilerinin bu durumdan olumlu yönde etkilendiği ortaya çıkmıştır. Sosyal ağ sitelerine üyeliği olan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık becerilerinin bu durumdan olumlu etkilenmesi, bireylerin sahip oldukları sosyal becerileri farklı ortamlarda uygulayarak genelleştirebilme ve kalıcı hale getirebilme imkânına sahip olmaları ile açıklanabilir. Çünkü sosyal becerilerin genelleştirilebilmesi ve kalıcı hale getirilebilmesi için farklı

ortamlarda kullanılabilmesi gerekir (Akkök, 2003, s. 121). Ayrıca sosyal ağlar mesajlaşma, arkadaşlarla iletişim kurma, etkileşimde bulunma ve gruplara katılma ve işbirliği gibi etkinlikler için kullanılabilirdiğinden (Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran, 2010), bireylerin ilişki ağını genişletici ve etkinleştirici bir işlev üstlenerek sosyal becerilerini arttırabilir. Hiyerarşinin olmadığı, sınırsız bir hareket alanı sağlayan özgürlüğü bir ortam olarak ifade edebileceğimiz sosyal ağların (Kobak ve Biçer, 2008, s. 571), tüm dünyaya yayılan bir ağ olması, yeni bir sosyal etkileşim ortamı sağlaması, yeni toplumsal ilişki biçimlerinin gelişmesine aracılık etmesi ve çok sayıda seçenekler sunması kullanıcıların büyük bir çoğunluğunun kendilerini daha özgür hissetmelerini sağlamaktadır (Akinoğlu, 2002, s. 165-186).

Sosyal ağ sitelerine üye olunan süreye göre öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık boyutuna ait becerilerinin bu durumdan olumlu yönde etkilendiği ortaya çıkmıştır. Bu durum bireylerin sosyal ağları kullandıkları süre içinde bu ortamın sağladığı avantajlardan dolayı sözel anlatıcılık olarak ifade edilen sosyal anlatıcılık becerilerinin gelişmesi ile açıklanabilir. Çünkü yüz yüze sosyal ortamlarda söylemekten çekinilen bir takım bilgiler sanal ortamlarda rahatlıkla paylaşılabilir. Ayrıca sosyal ağlar insanların sosyal baskı hissetmemelerini ve tanınmamanın verdiği rahatlıkla kendi iç dünyalarından çıkararak duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilmelerini sağlamaktadır (Akinoğlu, 2002, s. 240).

Aktif olarak kullanılan sosyal ağ sayısına göre öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık becerilerinin bu durumdan olumlu yönde etkilendiği görülmüştür. Sosyal ağ siteleri iletişime ve etkileşime olanak sağlayan ortamlar olduğundan bireylerin aktif olarak kullandıkları sosyal ağ sayısının fazla olması, diğer insanlarla iletişime ve etkileşime girme konusunda istekli olduklarının bir göstergesi olarak ifade edilebilir. Bu nedenle bireylerin iletişime ve etkileşime girmeye istekli olmalarının, sözel konuşmadaki beceri ve başkalarıyla sosyal yakınlaşmaya girme becerisi olarak ifade edilen sosyal anlatıcılık (Yüksel, 2004, s. 11) boyutunu geliştirdiği düşünülebilir.

Sosyal ağ sitelerinde bir günde ortalama geçirilen süreye göre öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık boyutlarına ait becerilerinin bu durumdan olumlu yönde etkilendiği görülmüştür. Öğretmen adaylarının anlatıcılık becerilerinin bu durumdan olumlu olarak etkilenmesi, sosyal ağ sitelerinde bir günde ortalama geçirilen süre arttıkça bu ortamlarda diğer insanlarla olan etkileşim sıklığının artması, duygu ve düşüncelerini özgür bir ortamda ifade edebilme imkânına sahip olmaları ile açıklanabilir.

Akti (2011) tarafından yapılan çalışmada ise evinde bilgisayar sahibi olan öğrencilerin, evinde bilgisayar sahibi olmayan öğrencilere göre sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Yine aynı çalışmada gün içinde “3 saatten fazla” internet kullanan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin, “hiç kullanmayan”, “1 saatten az”, “1-2 saat”, ”2-3 saat” internet kullanan öğrencilere göre sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak sosyal becerilerde, gün içinde internet kullanma süresi değişkenine göre yapılan analiz sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

Sosyal ağ sitelerinde yer alan içeriklere yorum yazan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık becerilerinin bu durumdan olumlu yönde etkilendiği ortaya çıkmıştır. Sosyal ağ sitelerinde yapılan yorumlar aracılığıyla duygular ve düşünceler başkalarına iletmeye çalışılır. Bu nedenle yorum yazma ilk olarak doğrudan sözel anlatıcılık olarak da ifade edilen sosyal anlatıcılık boyutunda değerlendirilir. Dolayısıyla yapılan çalışmada sosyal ağ sitelerinde yer alan içeriklere yorum yazan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık becerilerinin, yorum yazmayanlara göre daha gelişmiş olması beklenir. Ayrıca yorum yazan insanların iletişim kurma konusunda yorum yazmayanlara göre daha istekli oldukları, iletişim kurarak ve sohbetlere dâhil olarak sosyal anlatıcılık becerilerini kullandıkları söylenebilir. Bu durum bireylerin sosyal iletişim kurması ve iletişime katılması olarak tanımlanan sosyal anlatıcılık becerilerinin daha iyi olabileceğinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Sosyal ağ sitelerindeki yazışmalarında yüz simgeleri kullanan öğretmen adaylarının sosyal anlatıcılık boyutlarına ait becerilerinin bu durumdan olumlu yönde etkilendiği ancak diğer boyutlara ait becerilerinde anlamlı bir değişimin olmadığı ortaya çıkmıştır. Sosyal ağ sitelerinde kullandığımız yüz simgeleri, bir bakıma vücut dilimizle (mimikler) gösterdiğimiz bazı duyguları veya hareketleri elektronik ortamda göstermemize imkân tanır (Çakır ve Topçu, 2005, s. 77) ve cümlelere duyuşsal anlam

katmamızı sağlar. Bu bulgular ışığında günlük yaşantımızda kullandığımız yüz ifadelerinin yerine, sanal ortamlarda yüz simgelerinin kullanıldığı söylenebilir.

Sanal ortamlarda kullanılan yüz simgeleri aracılığı ile bu ortamlar, duyuşsal anlatıcılık gibi sözel olmayan becerileri ifade etmek için uygun hale gelebilir ve bu ortamlarda duyuşsal ifadelerin iletimi konusundaki sınırlılıklar azaltılabilir. Sosyal ağ sitelerinde kullanılan yüz simgelerinin bir diğer işlevi ise cümlelerin anlamını kuvvetlendirmek ve ifadeyi zenginleştirmektir. Bu simgeler, bir önceki tümcenin ifadesini pekiştirmek için kullanılabileceği gibi, bir sonraki tümcenin anlamını tamamlamak amacıyla da kullanılabilir (Sarsar, 2012, s. 75-76). Dolayısıyla sosyal ağ sitelerinde kullanılan yüz simgeleri cümlelerle birlikte kullanıldığında cümlenin anlamını kuvvetlendireceği için sosyal anlatıcılık becerilerini de desteklemiş olur.

Öneriler

Bu araştırmada öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerini kullanma durumlarına göre sosyal anlatıcılık beceri düzeyleri incelenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir;

- Daha geniş bir evren ve örnekleme benzer çalışmalar yapılabilir. Bu doğrultuda bu araştırmadan elde edilen sonuçların genellenebilirliğinin artacağı düşünülmektedir.
- Bu çalışmada sosyal ağ sitelerini kullanma durumları genel olarak ele alınmıştır, yapılacak çalışmalarda aktif olarak kullanılan sosyal ağ siteleri ayrı ayrı ele alınarak incelenebilir.
- Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmen adaylarının %88,3'ünün sosyal ağ sitelerine üyeliği varken %11,7'sinin sosyal ağ sitelerine üyeliği bulunmamaktadır. Sosyal ağ sitelerine üye olan öğretmen adaylarının sosyal becerilerinin bu durumdan olumlu etkilendiği göz önüne alındığında, sosyal ağ sitelerini kullanmayan öğretmen adayları sosyal ağ sitelerini kullanmaları için teşvik edilmelidir. Ayrıca sosyal ağları kullanmayan öğretmen adaylarının niçin sosyal ağları kullanmadıkları incelenebilir.
- Öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerini kullanma durumları sosyal becerilerini olumlu yönde etkilediğine göre eğitimciler sosyal ağlarda öğrencileri ile arkadaş olmaktan çekinmemelidirler. Bu ortamlarda öğrencileri ile arkadaşlık kurarak onların sosyal becerilerinin gelişimine katkı sağlamalıdır.
- Öğretim elemanları sosyal ağ sitelerini eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanarak öğretmen adaylarına bu konuda yol gösterici bir rol üstlenmelidirler.
- Öğretim elemanları tarafından sosyal ağ siteleri kullanılarak gerçekleştirilecek bilinçli etkinlikler aracılığı ile öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerini kullanma durumlarının doğru yönde gelişmesine yardımcı olunmalıdır. Bu olumlu gelişme öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine de olumlu yansıtacaktır.
- Sosyal ağ sitelerini kullanma durumlarının sosyal becerileri olumlu olarak etkilemesi, sosyal beceri eğitimi ile ilgili etkinliklerde dikkate alınmalıdır.
- Sosyal ağ sitelerini kullanım durumlarının öğretmen adaylarının sosyal becerileri üzerindeki olumlu etkilerini devam ettirebilmek için belirli aralıklarla sosyal ağ sitelerinin etkili kullanımı ile ilgili seminerler düzenlenmelidir. Ayrıca öğretmen adaylarının gerçek yaşamdaki sosyal beceri düzeylerini geliştirmek için sosyal ağ sitelerini kullanmanın yanı sıra dışında spor, sinema, tiyatro gibi etkinliklere de yönlendirilmeleri için gerekli bilgilendirmeler yapılabilir.

Acknowledgement / Bilgilendirme: Bu araştırma ikinci yazarın danışmanlığında, birinci yazarın “ Öğretmen Adaylarının Sosyal Ağ Sitelerini Kullanma Durumlarına Göre Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinin bir bölümüne dayalı olarak hazırlanmış ve 11.Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumunda özet bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Acun, R. (2009). Sosyal ağlar yoluyla katılım kültürü oluşturma: Kaynakça. Info örneği. *I. Uluslararası Avrupa Birliği, Demokrasi ve Vatandaşlık Eğitim Sempozyumu*, Uşak.
- Akınoğlu, O. (2002). *Eğitim ve sosyalleşme açısından internet kullanımı (İstanbul örneği)*. Yayınlanmamış doktora tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Akkök, F. (2003). *İlköğretimde sosyal becerilerin geliştirilmesi, öğretmen el kitabı. (3. Baskı)* İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.
- Aktı, S. (2011). *İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin medya okuryazarlığı ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Ateş, A. (2008). Bilgisayar öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 125-14.
- Bacanlı, H. (2008). *Sosyal beceri eğitimi (2.Baskı)*. Ankara: Asal Yayınları.
- Balcı, A. (2009). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler (7.Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Baysal, S. (2010). *Siyasal iletişimde bir halkla ilişkiler e-ortamı olarak sosyal ağların kullanımı*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri (3.Baskı)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çakır, H. ve Topçu, H. (2005). Bir iletişim dili olarak internet. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 71-96.
- Çetin, E. (2009). Sosyal iletişim ağları ve gençlik: Facebook örneği, *I. Uluslararası Davraz Kongresi*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Deniz, M. (2002). *Üniversite öğrencilerinin karar verme stratejileri ve sosyal beceri düzeylerinin tabakın ben durumları ve bazı özlük niteliklerine göre karşılaştırılması olarak incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS (3rd Ed.)*. London: SAGE Publications Ltd.
- Göker, G., Demir, M. ve Doğan, A. (2010). Ağ Toplumunda sosyalleşme ve paylaşım: Facebook üzerine ampirik bir araştırma. *E-Journal of New World Sciences Academy Humanities*, 5(2), 183-206.
- Gülbahar, Y., Kalelioğlu, F. ve Madran, O. (2010). Sosyal ağların eğitim amaçlı kullanımı. *XV. Türkiye'de İnternet Konferansı*, İstanbul.
- Hark Söylemez, N. (2013). *Öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerini kullanma durumlarına göre sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Hark Söylemez ve Oral, B. (2017). Öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerini kullanma durumlarına göre sosyal anlatıcılık beceri düzeylerinin incelenmesi. *11.Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu*, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi (20.baskı)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kobak, K. ve Biçer, S. (2008). Facebook sosyal paylaşım sitesinin kullanım nedenleri. *8th International Education Technology Conference*, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Özmen, F., C. Aküzüm, C., Sünkür, M. ve Baysal, N. (2011). Sosyal ağ sitelerinin eğitsel ortamlardaki işlevselliği. *6th International Advanced Technologies Symposium (IATS'11)*, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

- Pempek, T. A., Yermolayeva, Y. A. ve Calvert, S. L. (2009). College students' social networking experiences on Facebook. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(3), 227-238.
- Preeti, M. (2009). Use of social networking in a linguistically and culturally rich India. *The International Information & Library Review*, 41(3), 129-136.
- Sarsar, F. (2008). *Çevrimiçi öğrenme ortamlarında işbirlikli öğrenmenin öğretmen adaylarının sosyal becerilerine etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Seven, S. ve Yoldaş, C. (2007). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 1-18.
- Yüksel, G. (2004). *Sosyal beceri envanteri el kitabı (1.Baskı)*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.